

Nr 205.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bidrag till kristidsnämndernas verksamhet; given Stockholms slott den 9 april 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Axel Gjöres.

Utdrag av protokollet över folkhushållningsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 april 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Gjöres.

I årets statsverksproposition (elfte huvudtiteln, punkt 18) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Bidrag till kristidsnämndernas verksamhet för budgetåret 1943/44 beräkna ett förslagsanslag av 2 250 000 kronor. Vid anmälan av denna fråga i statsverkspropositionen anförde jag, att av gällande bestämmelser rörande statsbidrag till kristidsnämndernas verksamhet framginge, att ansökningar härom skulle vara statens livsmedelskommission till handa före den 1 april året näst efter det, för vilket statsbidrag ifrågasattes, samt att det efter denna tidpunkt år 1943 således bleve möjligt att erhålla en i stort sett tillförlitlig bild av medelsbehovet för statsbidragen för år 1942. Sedan livsmedelskommissionen numera inkommit med uppgifter om storleken av

de begärda statsbidragen för nämnda år, får jag ånyo anmäla detta spörsmål.

Gällande bestämmelser om statsbidrag till kristidsnämndernas verksamhet återfinnas i kungörelsen den 12 december 1941 (nr 936). Beträffande innebörden av dessa bestämmelser må hänvisas till vad därom anförts under förenämnda punkt i statsverkspropositionen.

I skrivelse den 9 april 1943 har *livsmedelskommissionen* anmält, att enligt kristidsnämndernas, av kristidsstyrelserna granskade ansökningar om statsbidrag för verksamheten under 1942 kostnaderna för de kristidsnämnder, vilka sökt statsbidrag, uppgå till sammanlagt 9 210 135 kronor 45 öre samt att statsbidragen av kristidsstyrelserna beräknats uppgå till sammanlagt 2 743 426 kronor 2 öre.

I detta sammanhang vill jag erinra om att riksdagen i skrivelse den 13 maj 1942, nr 224, anhållit om skyndsamt utredning angående möjligheterna att bereda kommunala organ och enskilda kostnadsfri befordran av vissa postförsändelser i ransonerings- och familjebidrags- m. fl. ärenden samt om vidtagande snarast av de åtgärder, till vilka utredningsresultatet kunde giva anledning. Sedan åt generalpoststyrelsen uppdragits att med biträde av särskilda sakkunniga verkställa den begärda utredningen, framlade styrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 september 1942 resultatet av utredningen. I utredningen behandlas dels spörsmålet om möjligheterna att bereda näringsidkare kostnadsfri befordran av postförsändelser i ransoneringsärenden, dels ock frågan om ersättning till kristidsnämnder m. fl. kommunala krisorgan för dessas portokostnader.

Beträffande det förstnämnda spörsmålet har, med anledning av därom av generalpoststyrelsen gjort förslag, i sjätte huvudtiteln av årets statsverksproposition, punkten 48, förordats, att frankeringsfrihet bereddes näringsidkare för försändelser i ransonerings- och prisrabatteringsärenden och att ett särskilt förslagsanslag för nästa budgetår anvisades till Ersättning till postverket för befordran av enskildas försändelser i ransoneringsärenden.

Vad angår frågan om ersättning till kristidsnämnder för dessas porto-kostnader har *generalpoststyrelsen* anfört, att ett övertagande från statsverkets sida av samtliga kostnader för postbefordran av kristidsnämndernas försändelser kunde ske på något av följande sätt, nämligen genom att 1) nämnderna medgäves tjänstebrevsrätt, 2) särskilt försändelseslag för nämndernas postförsändelser infördes eller särskilda portomärken tillhandahölles, 3) postavgifterna bokfördes i postbok eller 4) kommunerna betalade postavgifterna såsom hittills och därefter erhöle full ersättning från statsverket enligt nämndernas vederbörligen godkända räkenskaper. Av dessa fyra möjligheter till frågans lösande avstyrkte generalpoststyrelsen på anförda grunder de tre förstnämnda och förklarade sig vilja för sin del ur principiella och allmänt ekonomiska synpunkter såsom den

bästa lösningen förorda den sist angivna utvägen. Styrelsen har i detta sammanhang erinrat om att jämlikt kungörelsen den 12 december 1941 angående statsbidrag till kristidsnämndernas verksamhet och den till grund för kungörelsen liggande propositionen sådant bidrag icke finge utgå till kommuner, vilkas kostnader för nämndernas verksamhet vore små i förhållande till kommunens skattekraft, och att ersättning icke heller kunde ifrågakomma för kostnader för en åtgärd, som kristidsnämnd vidtog på grund av vederbörande kommuns beslut utan sammanhang med det statliga kristidsarbetet. Styrelsen har i anslutning härtill framhållit, att om kristidsnämndernas portokostnader överlag skulle gäldas av statsmedel även kommuner som sålunda principiellt icke vore berättigade till statsbidrag skulle erhålla sådant bidrag. Med hänsyn härtill har styrelsen ifrågasatt, huruvida det icke vore riktigare att, i stället för att bryta ut portokostnaderna och ersätta dessa helt, verkställa en allmän höjning av statsbidraget till nämndernas verksamhet.

De sakkunniga, som biträtt generalpoststyrelsen vid utredningen, ha samtliga ansett, att portofrihet bör tillerkännas kristidsnämnderna, icke blott med hänsyn till den ekonomiska betydelsen därav för nämnderna utan även på grund av den lättnad i nämndernas expeditiönsarbete, som portofrihet förväntades medföra.

I den i det föregående omnämnda punkten nr 48 av statsverkspropositionens sjätte huvudtitel har anförts, att, då portofrihet för de kommunala krisorganen ansetts icke böra ifrågakomma, spörsmålet om ersättning till kristidsnämnderna för portokostnader, såsom avseende fråga om statsbidrag till i krisförvaltningen ingående kommunala organ, överlämnats till folkhushållningsdepartementet för prövning och avgörande.

Av de olika alternativ till lösning av frågan om kostnadsfri befordran av *Departements-*
kristidsnämndernas postförsändelser som övervägts i samband med den av generalpoststyrelsen verkställda utredningen återstå till bedömande, sedan portofrihet för de kommunala krisorganen ansetts icke böra ifrågakomma, endast förslagen om att till fullo ersätta postavgifterna eller att verkställa en höjning av statsbidraget till kristidsnämndernas verksamhet. Spörsmålet om ersättning för portoavgifterna har redan vid framläggandet av proposition nr 195 till 1941 års riksdag, däri Kungl. Maj:t föreslog riksdagen att godkänna grunder för statsbidrag för kristidsnämndernas verksamhet och bevilja medel därför, varit föremål för överväganden. I denna fråga anförde jag då, att vid beräkning av statsbidragens storlek tillräcklig anledning icke syntes föreligga att behandla utgifter för porto och dylikt på annat sätt än andra kostnader för nämndernas administrativa verksamhet. Jämväl riksdagen anslöt sig till denna mening (r. skr. 394/41). Några särskilda skäl som tala för en ändrad inställning till denna fråga ha enligt min uppfattning icke förebragts. Ej heller synes anledning

föreligga att företaga någon allmän höjning av statsbidragen till kristidsnämndernas verksamhet i syfte att därigenom bereda kristidsnämnderna den åsyftade kompensationen för just postavgifterna. Statsbidragen torde därför även i fortsättningen böra utgå efter oförändrade grunder.

Med tillämpning av dessa grunder synes medelsbehovet för bidrag till kostnaderna för kristidsnämndernas verksamhet under år 1942 kunna, under förutsättning att, såsom skedde föregående år, vid livsmedelskommissionens granskning av inkomna bidragsäskanden vissa reduktioner komma att ske, uppskattas till 2 700 000 kronor. Jag förordar därför, att anslaget för ifrågavarande ändamål beräknas till nämnda belopp.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kristidsnämndernas verksamhet* för budgetåret 1943/44 under elfte huvudtiteln anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2 700 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Carl D. Ossmark.